

Sagutxo Jakingose
Gerardo Markuleta
Ilustratzailea: Jon Zabaleta
Erein, Donostia, 2006

Sagu kontuak

Gaur egun Gerardo Markuleta oñatiarra itzultzaile eta poetatzat badaukagu ere, beste zeregin literario batzuetan ere aritua da: hor dira, esaterako, duela urte batzuk Iban Zalduarekin batera argitaratutako “Ipuin euskaldunak”. Jende gutxiagok gogoratuko du, ordea, 1994an Lizardi saria eskuratu zuela “Asier eta egia gurutzatuen liburua” orain arte haren haurrentzako liburu bakarra izan denarekin. Hamabi urte geroago, beraz, haur literaturaren eremura itzuli da, zerekin eta haur txikientzako album klasikoen usaina dakarren *Sagutxo Jakingose* izeneko ipuinarekin.

Ipuinak bi atal edo zati ditu, ondo bereiztuak: “Sagutxo ihesi” eta “Sagu-aita saguzarrenean”. Lehenengoan sagu txikia aurkezten zaigu, sagu-zuloan, bere aitaren berririk ez duela; amak hartu du sagutxo hezteko ardura (sagu euskalduna ote den argitzen ez zaigun arren), bi zutoin nagusitan oinarrituta: jainkoaren errespetuan eta kanpokoaren beldurrean. Hala eta guztiz ere, ama kanpora atera zen gau batean, jakin-mina beldurrari nagusitu zitzaion, eta sagu txikia kanpora atera zen bere bizitzan lehenengo aldiz; transgresioaren ondorioa, zorionez, ez zen kaltegarria izan, nolabait umorezkoa baizik.

Lehen atal honetan tradizioko oihartzunak jarri ditu jokoan Markuletak, umeak alde zuzenetik ezagutzen dituen ipuin batzuetako osagaiak, espektatiba jakin batzuk eraginez. Eta itxaropen (gaizto) horiek betetzen ez diren neurrian, irakurle gazteak arindura halako bat jasotzen du, eta barre egin dezake lehen zatiaren amaierako txistearekin (helduari, mutil-lagun itsusi hegazkinlariarena ezagutzen zuela, irribarrea baino ez zaio ezpainaritzen).

Bigarren atalean, aitek ordua arte kanpoan izatearen arrazoiak azaltzen dizkio sagu-semeari: aurrekoa gose-urtea izan zen saguentzat, baita ehizatuak izateko inoiz baino arrisku gehiagokoa ere; hori izan zela eta, sagu-agureen kontseiluak, saguen elezaharretan oinarrituta, laguntza bila joateko ardura eman zion berari, sagutxoaren aitari. Agindua behar bezala beteta, bueltan zegoen, pozaren pozez.

Azken atal hori epikoagoa da, baina ipuin tradizioaletako ezaugarriak ere biltzen ditu, hala nola, urruntzea, agindutako probak gainditzea, eta abar. Tartean, elezaharren gaia ekintzaren eragile gisa, gogoratu (nahi) ez dudan beste kontakizunen batean ere erabili izan dela esango nuke. Tradizioak ondo integratuta daude ipuinean, edonola ere. Formaren aldetik, bigarren (eta, tarteka, are hirugarren) mailako narrazioa izatea ume irakurlearen ulermena zertxobait zail dezakeelakoan nago. Narrazio zuzena emateko erabiltzen diren gidoi eta komatxo ugarien arteko nahasketak ere ez du horretan gehiegi laguntzen.

Saguen erabilera oso zabala izan da haurrentzako ipuinetan eta, beharbada, Arnold Lobel estatubatuarraren “Sagu-kontuak” jada klasikoa da burura datorren lehenengoa. Gerardo Markuletaren *Sagutxo Jakingose* hau kate luze horretan kokatzen da, eta orain arteko azken kate-maila oso duina dela esan daiteke, eta egileari aurrerantzean haur literaturara maizago hurbiltzea opa diogu.

Amaitzeko, hau bezalako ume-album batean, ezin aipatu gabe utzi Jon Zabaletaren irudi beti bezain bikain eta iradokitzaileak.

Manu Lopez Gaseni